Työ- ja elinkeinoministeriö
Asiantuntijalausunto
Neuvotteleva virkamies Pasi Rantahalvari

29.4.2026

Hallintovaliokunta maanantai 4.5.2026 klo 10:15

E 20/2026 vp – Tiedonanto Venäjän, Valko-Venäjän ja Ukrainan rajalla sijaitsevista itäisistä alueista – Vahvat alueet Euroopan suojana.

Komissio antoi tiedonannon Venäjän, Valko-Venäjän ja Ukrainan rajalla sijaitsevista itäisistä alueista 18. helmikuuta 2026 (COM(2026) 82 final). Tiedonannon julkistamistilaisuuden yhteydessä järjestettiin korkean tason vuoropuhelu 26.2.2026, jossa Suomea edusti ministeri Strand. Tiedonannosta ei laadita neuvoston päätelmiä. Eurooppa-neuvosto mainitsi tiedonannon päätelmissään 19.3.2026.

Tiedonanto ei ole jäsenmaita sitova, eikä se sisällä komissiolta lainsäädäntöehdotuksia. Tiedonannossa ei myöskään käsitellä EU-rahoitusta.

Tiedonannon ansiona voidaan pitää sen monipuolista ja laaja-alaista turvallisuusuhkien ja elinolojen heikkenemisen kuvausta itäisillä raja-alueilla Venäjän aggression seurauksena. Tiedonanto esittelee komission tulevia suunnitelmia ja toimia itäisten raja-alueiden tilanteen helpottamiseksi. Tiedonannossa komissio myös antaa suosituksia ja nostaa esiin kehittämistarpeita.

Tiedonannossa todetaan Suomella, Virolla, Latvialla, Liettualla ja Puolalla olevan yhteensä 3 646 kilometriä yhteistä maarajaa Venäjän ja Valko-Venäjän kanssa (25 % EU:n maaulkorajoista Euroopassa). Tästä Suomen osuus on 1 346 kilometriä, Viron 340 kilometriä, Latvian 453 kilometriä, Liettuan 893 kilometriä ja Puolan 614 kilometriä.

Puolalla, Slovakialla, Unkarilla ja Romanialla on puolestaan 1 372 kilometriä yhteistä maarajaa Ukrainan kanssa (10 % EU:n maaulkorajoista). Romanialla ja Bulgarialla on yhteinen meriraja Ukrainan kanssa. Romanian ja Bulgarian rannikon pituus on yhteensä yli 600 kilometriä.

Komission tiedoannon mukaan **alueet, joihin turvallisuusympäristön heikkeneminen eniten vaikuttaa ja joihin kohdistuu suurin perinteisten sotilaallisten toimien riski, sijaitsevat Venäjän ja Valko-Venäjän vastaisilla ulkorajoilla**. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja Venäjän ja Valko-Venäjän vihamielinen toiminta ovat johtaneet rajanylitysten rajoittamiseen ja pysäyttäneet rajatylittävän toiminnan. Tämän seurauksena rajatylittävä kauppa, liikenne ja elintärkeä talousyhteistyö ovat pysähtyneet lähes kokonaan, millä on ollut vakavia vaikutuksia niin paikallisyhteisöihin kuin asianomaisiin jäsenvaltioihin laajemmin. Turvallisuustilanteen todetaan huonontununeen, ja komissio katsoo tilanteen olevan erityisen kriittinen Venäjän rajalla sijaitsevissa jäsenvaltioissa.

Komissio nostaa tiedonannossaan esille seuraavat toimet investointien lisäämiseksi itäisille raja-alueille:

- Komissio perustaisi **itäisiä raja-alueita varten erityisen rahoitusalustan**, niin kutsutun **EastInvest-välineen**, joka toisi yhteen EIP-ryhmän, kansainvälisiä rahoituslaitoksia ja useita asianomaisten jäsenvaltioiden kansallisia ja alueellisia kehityspankkeja. EastInvest-välineen tarkoituksena on vastata itäisten raja-alueiden

kehitysstrategioissa yksilöityihin investointitarpeisiin välineeseen osallistuvien laitosten, kuten EIP-ryhmän, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin, Pohjoismaiden investointipankin ja Euroopan neuvoston kehityspankin, antamilla kohdennetuilla lainoilla, joita voidaan tarjota suotuisammin ehdoin esimerkiksi jos niihin yhdistetään koheesiopolitiikkarahoitusta.

- vuoden 2026 **yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen** uudelleentarkastelun yhteydessä tarkasteltaisiin, olisiko valtiontukisääntöihin tarpeen tehdä muutoksia itäisten raja-alueiden erityishaasteiden ratkaisemiseksi.
- Komissio aikoo arvioida, miten itäiset raja-alueet voivat parhaiten hyödyntää tulevan **Euroopan kilpailukykyrahaston** tarjoamia mahdollisuuksia, joiden avulla innovointi ja teollisuuden muutos erityisesti maataloudessa, biotaloudessa, puolustusteollisuudessa ja toimitusketjujen häiriönsietokyvyn saralla voitaisiin tuoda paremmin näiden alueiden ulottuville.
- Komissio aikoo edistää **klustereiden perustamista itäisillä raja-alueilla** muun muassa Euroopan klusteriyhteistyöfoorumin avulla edistääkseen siten paikallisia innovaatioekosysteemejä, pienten ja keskisuurten yritysten välistä yhteistyötä ja EU:n rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämistä.

Lisäksi komissio kehottaa tiedonannossaan jäsenvaltioita mm. kasvattamaan kannustimia, kuten kohdettuja verotoimenpiteitä, sekä selvittämään, kannattaisiko itäisille raja-alueille perustaa uusia erityistalousalueita sekä hyödyntämään tulevia kansallisia ja alueellisia kumppanuussuunnitelmia, Verkkojen Eurooppa -välinettä ja Euroopan kilpailukykyrahastoa Euroopan laajuisten liikenneverkkojen ja EU:n sotilaallisen liikkuvuuden käytävien oikea-aikaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi

Tiedonannon kolmannen strategisen osa-alueen prioriteetissa komissio toteaaa itäisillä raja-alueilla olevan runsaasti hyödyntämättömiä luonnonvaroja, kuten puuta, biomassaa ja harvinaisia maametalleja, jotka tarjoavat merkittäviä mahdollisuuksia kasvattaa biopohjaisia teollisuudenaloja sekä kehittää uusiutuvaa energiaa ja kaivos- ja jalostusteollisuutta.

Komissio nostaa tiedonannossaan esille, että Suomi, jolla on merkittävät litium-, koboltti- ja nikkelivarannot, on jo nyt keskeinen toimija EU:n pyrkiessä varmistamaan akkuihin ja uusiutuvan energian teknologioihin tarvittavien raaka-aineiden saatavuuden

Itäisten raja-alueiden energiajärjestelmien vahvistaminen ja uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksien hyödyntäminen ovat komission tiedonannon mukaan ratkaiseva tekijä Euroopan energiavarmuuden kannalta. Luotettavan sähköverkon puuttuminen monilla itäisillä raja-alueilla heikentää energiavarmuutta ja teollisuuden kehitystä. Uusiutuvan energian hankkeiden liittäminen kokonaisuudessaan sähköverkkoon edellyttää strategisia verkkoinvestointeja esimerkiksi Baltian maiden ja Suomen itäisillä raja-alueilla.

Tiedonanto nostaa esille, että itäisillä raja-alueilla on myös runsaasti potentiaalia tuottaa biomassaa EU:n biotalouden tarpeisiin sekä hyödyntää jäämiä lisäarvon tuottamiseen, samalla kun vahvistetaan paikallista kiertotaloutta ja häiriönsietokykyä.